

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 111 (488) | 1958 ч. июнь 5. четверг | Өртээ 20 коп.

Солунга үнгөн шүгүмчүлөлдиг материалдарны дээштиг болурун бедидер

СЭКП-нин XX съездинин төгүзүгү шийтирилген база улуу ажал-агылган улам ийи хөгжүдөр таламы-биле партияныҗ болгаш чазыт-тың таразында ап келген хемчеге-рин бүгү совет улус-биле кады ам-дыралга боттандырышкан, бистин областтиҗ ажалчы чоннарынның чогаалчы инициативазы болгаш идеяйи улам-на көдүрүп турар. Ол идеяйиҗ чокчурун база бай хө-рөшүн база болгаш районнар солуннарынның редакцияларыҗ ажалчы чонун чыгараларыҗ кы-рериниң үргүзүчү көүдүр турары бо-лур.

Шүгүмчүлөлдиг материалдарның салым-чолу дээш сагыш човангыр чорук чер болганда дески эвесин ай-тыр ужурут. «Кызыл сымды» бол-хотун даргазы эш Шевцовтун ажи-лында, ажал-чанында улуг четпе-терин илдеткен фельетон бо чыл-дың ялвары 4-те үгөн «Шинга» парлаттыган, а редакция каш ка-тап негедели кыла-даа СЭКП-нин Бил-Хем райкому мынчага чедир кандыг-даа түндөк үдүрбөсөн. Шү-гүмчүлөлдиг материалдарны шал-мынды совет кижилерин паала-га дамчытыр негедели холуула-рын тоол көрбөс чоруктар СЭКП-нин Бай-Тайга райкомунда, Ба-рымы-Хемчик райкускомда бир-«Шын» солун редакция бо чыл-дын партияныҗ Бай-Тайга райко-мунче шүгүмчүлөлдиг 14 материал чорукташ, чүгө адымыга харым алган.

Солуннарга үнгөн-даа, үнөм-даа материалдарны чедир көрбөй, ола-рын чууга шүгүмчүлөлдиг медээ-лерин мынтайып эртирил турары-нын эвөш эвес фактыларын ак-даа бар боюн турары хоунданч.

СЭКП-нин Тес-Хем райкомунун болгаш ажалчы чоннар депутат-тарының Район Советиниң органы — «Бурунаар» солун редакцияны ажалчы чондан келген чагалардан шүгүмчүлөлдиг 30 ажал материал-дарын хамарышкан организациала-рынче чоруткан, чыгыс-даа харым албаан. Партия райкому солунун шүгүмчүлөлдиг материалдарын дет-кин таламы-биле организастыг хем-чегер албай, редакцияга дузада-пайн турар.

Парлаалга шүгүмчүлөлдиг дээш-тиг болуру дээш чедикшиҗиниң де-мисел болза, чер-черин партия ор-ганизацияларында боттарының парлаалга органын канчаар дет-кин, солунга парлаттыган-даа, парлаттымаан-даа шүгүмчүлөлдиг медээлерин канчаар үнелет турарында хамааржыр.

Партия комитети редакцияны дет-кин, шүгүмчүлөлдиг материалдарын чогуур үнелет болтуу-биле тоду-галып көрүүнү орунга шүгүмчү-лөлдиг кешчилерни чагалтан ка-таалары, оларны шүгүмчүлөлдиг дээштиг ораалдыр чоруктан фактылары бисте ам-даа бар. Чыжа, Шигаан-Арумын улетпүр комбад-ды бүүдүргө планын күүседин тур-га-даа продукцияны салдыга үр те-шиште кириб, ажалчы чонун эр-хемчегелерге негеделин хандыр-байн тура дугайында шүгүмчүлө-лдиг чүгө бо чылын үгөн № 24 «Кызыл тул» солунга парлаттыган. Ол чүгүлдү салдыг ажалдыкчылар болгаш масса чон деткин турла-ан, шын эвес шүгүмчүлөлдиг кылган дээш, солунун редактору СЭКП Улус-Хем райкому бюроруна чугаалаш-кан, ону сагындырган чорук бар. Шап мындыг байдал шүгүмчүлөлдиг материалды дээштиг болурунда шалтык болуп турар.

Ажалчы чоннарың шүгүмчүлөлдиг чагалары шын харым чокка артыган дээш партияны хоорому болгаш районнарың доктаамал хай-гаараз, шүгүмчүлөлдиг ыт чок эр-тирер дүжүмчөгү чоруктар-биле элпеш чок демиселди чорудар ужу-руг.

Май 31-ле Москва Бүгү-эвилел-дин 1958 чылдыҗ улетпүр делгел-гези аж тмнган. Улетпүрүн, эр-темини болгаш техниканың база бүү-дүрүлгенин технологияныҗ таламыга бистин чүрүтүстүн чеш алган чедикшиҗиниң көрүтүшү турар 60 муң делгелгезини он па-вильоннарында болгаш ажал шө-дериҗде салган. Завоттар болгаш фабрикалар боттарының үндүрү-турар эр-не яны-бүрү продукция-зын, эртем-ийиңдел институттары болгаш телевиди организациалары эр-чү эртем-техниктиҗ чедикши-нерге үндөлдөш тургустууну ту-рар станоттарын, машиналарын, аппараттарын, приборларын уле-герлерин делген көрүтүп турар.

12 шақта делгелгези эштер А. Б. Арлюстов, Л. П. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кири-ченко, Ф. Ф. Колосов, А. И. Микоян, Н. А. Мухомин, Е. А. Фурцев, Н. С. Хрущев, И. М. Шварник, П. Н. Поспелов олар чедип келген-нөр. Олар «Эртем» павильонунда

салдынган делгелгезин көргөнөр. Мында ылангы Чедип уш кылмыз совет элдеринчлериниң ол-за хемчө-лө-биле хөвөр көрүтүп турар.

13 шақта делгелгезиҗ ажитты-нганы-биле холбашан илгит бол-ган. Анза чүвө чугаалааннар: «Кы-зыл пролетарий» заводтуң улуг

маштери С. С. Ларонов, «Лихачев» аттыг автотавотуң кол инженери К. В. Строганов.

Митинге СЭКП ТБ-ның Барга секретары, ССРЭ-ның Министрлер Чөвүдөлүниң Даргазы Н. С. Хрущев чүвө чугаалаан, ону чыгылган чон чылым-биле ұтсаан.

Эш Н. С. ХРУЩЕВТУН чугаазы

Эргим эштер! Коммунист партияныҗ Төп Ко-митетиниң болгаш Совет чазыттыг өмүздөндүн улетпүр делгелгезиниң ки-жикилеринге, а оларымч үнүрү-биле бистин кайгамчыктыг ажалчы ангымыска, инженер-тех-никтиҗ ажалдыкчылар болгаш эр-теменнерге өөрүшкүлүг болушкуну-биле — Бүгү-эвилелдин улетпүр делгелгезиниң ажиттынганы-биле байыр чедирерия меңө чедиререп көрүнер. (Адыш часнашкыны).

Делгелгезиҗ кыялдан ажал-чорудулазыныҗ яны-бүрү адырла-рында чоруттуган ажалды түн-неденерин үнүрер деп чүвө билдин-гир болбай. Бөгүмүз улетпүр делгел-гези чүвүн дугайын чугаалап тура-рыс! Ол болза, индустриалдыг хөг-жүлдө, улус ажал-агылгынын бү-рү адырларыныҗ техниктиҗ депши-лгезине бистин чүрүтүстүн ажалчы чоннарыныҗ чедип алган кайга-чык улуг чедикшиҗиниң дугайын чугаалап турар-дыр.

Тайбың тургузушкунга совет улустуң чедип алган чедикшиҗи-риниң делгезини бүгү-ле ак-сетвал-дыг кижилери магадан турар. Эр-темениң болгаш техниканың хөгжү-лөдиге—атомжүр энергияны тай-быс чорулгалар-биле ажаллаарыны, реактивтиҗ пассажир самолоттарын, динтер арзынган ужугар ракетала-ры тургузарында, Червон кылымал эдеринчлериниң салып үндүрерине Совет Эвилелиниң чедикшиҗиңери бистин өнүктүрүлүштүгү өөрүшкү-лүгү, дайыннарың өжөрлерин хай-ныктырып турар. Капиталисттик дел-гезиниң төзөлекчирлер эртемениң болгаш техниканың чамык адыр-ларын хөгжүдөрүнн, эртемениң бол-гаш инженер-техниктиҗ кадрларын белеткээриниң таламына ам Совет Эвилелин олгунчи чедери эрөгөш чүгүлдө деп боттары бистин ам чуга-лаап турарлар.

Улетпүр болгаш түтүгү эрте-леп башкаарың эле тургускан чо-рук ажал-агылгың социалисттик системазының артык күштерин улам долу ажаллаарыңын, бистин дүгөн бурунгарлап чорутурустун чаа-чаа кайгамчык улуг болууна аргаларын ажалды берген. Ол эр-тургузушкуну экономиктиҗ түдүш-күгө паутина болгаш ажал-агыл-органнарын ролюн белеткен, чер-черин ажалдыкчыларының инди-циативаны илдейлгеткен, бүдү-рүлгени эртелеп башкаарыңа идеяйиҗ киржирине ажалчы чоннарының миллион-миллион ми-саларын калба-биле хандыдар ар-ганы берген.

Эле тургузушкуну кайга-чыктыг түнелденерин берген. Бистин улет-пүрүсү ам ажалдып турарың деп кандай-лаа шак мычаар эш ажал-дашын турган.

Эштер! Бистин чедикшиҗиңериҗ дүрүм буугаар болган. «Боттарын илдерип көрүгүз, боттарыныҗ ар-га-нергелдерин калбартып, уауста агарткыны көш-й салым-чалан-нарын илдерип шылаар шак мыңга ажалдык чамыканы ажалчы чон-нарын бузуг-ла хөй үрүзүшү ханды-дып килериниң болууна аргалың эр-не баштай социализм тургузар-деп улуг Ленин чугаалаан.

Ленинчи ботдарының кайгамчы-гы боттыканын бистин ажалдыра-лымыста шут-ла базым бр,үндөн көрүп болур. Бистин чүрүтүстүн ажалчы ангымы, ажалчы чонна-ры, капиталисттик даргадан адыр-ларын

голап, эрге-чамырганы боттарының хо-луна алган, социализм тургузар таламы-биле чогаалкыч чагай күш-ажыла оза организастыг, шу-дургу болгаш инициативтиҗ чорут-күрүскөнөр. Ажалчы ангымын ажалчы салгакчылары, бодуңу хөчүм улуг гвардияныҗ революстүг чанчалдарын дөсөп алган, ам ол чанчалдарын коммунист тургу-зушкунуң бүгү уаастоттарында чогаалкыч күш-ажыла бөүдөлдүп турар.

Доқтааттынган планыныҗ ил-дүр болгаш ажал күүсөдүр, күш-ажылаң бүдүрүкчүлүгү бедидер дээш, бүдүрүгө чорудулаарың сайынгангайлар болгаш чазыттыг дээш социалисттик чар-штын кал-ба негеперешкени болгаш улустуң инициативаның өсө-дө өлө-рөөшкүннери бистин ажалчы ан-гымын күш-ажылаң чогаал-кыч шыншынды дугайын тоду-галы херечиле турар.

Улус ажал-агылгының бүгү адырларының ажалдыкчыларыныҗ эң чугула соругалы болза күш-ажылаң бүдүрүкчүлүгү бүгү хем-чеге-биле бедидер болур. Ол дээ-риг ам эр-не кол болгаш шийтир-илг чүү-дүр. Күш-ажылаң бүдү-рүкчүлүгүн өздөлдөшү темпле-ри бүгү улус ажал-агылгының хөгжүдөлүгүнн темплерин тоду-галы, улустуң чагай байдалыңды өздөсө ош хамааржыр.

Капиталисттик тургузуга болза-ры, социалист тургузугу илдей-лди күш-ажылаң хемчөш чөп-сө артык бедик бүдүрүкчүлүгүн хандырып турар. Чогуу-на шак ош ужурунда бистер Американыҗ Кы-тышкан Штаттары-биле экономик-тиҗ чарышка тилекчилер бөлү-үнөр бис дээрине ханым-биле өдүрүсө бис.

Күш-ажылаң бүдүрүкчүлүгүн өздөлгөн дүрдөдүр төзөдө, эр-темениң болгаш техниканың эң чаа чедикшиҗиниң бүдүрүлгөсө улам-на дүргө-биле негептерди киле-рип эрөгөш чүгүлдө. Бүүдүргө чо-рудулаарың улам ийи металл-заастаары болгаш автоматчылары алаа кайгамчык улуг ужу-дүзүлгө. Ол айтырыгың таламы-биле чөвөт чаа булуп эрген Бүгү-эвилелди чөвөлдү хуралымы көргүскөниң бу-гаар амырга, бүдүрүлгөн механи-заастаары болгаш автоматчыларын хөгжүдөрүң улам-на белик те-шилерин хандырып төзөдө, бүгү-ле таарымчалыг байдалар ам бистин чүрүтүстө бар. Ол айтырыгыңа шийтирилээрине паутия, совет болгаш ажал-агыл организаци-аларыныҗ кичөөннүн хаара тү-ткан турар ужуруг.

Бүүдүргөлөрдө, лабораторияла-да, институттарда төүтүтүп ту-рар бүгү-ле чаа чүүдөрин деткир болгаш идеяйиҗ негептерди, бү-дүрүлгени чазыткыларыныҗ өздөлгөшкөниң деткир хөкөк. Мын-чакы дүжүмчөгү негептер, эдерине чүгүлдө болу Бүгү-эвилелди үлөт-пүр делгелгезинге хамааржыр.

Социалист күш-ажылаң, чар-лашкынч чоруктуң, мынагыч эе-дөлгөшкүнчү үлөгер-чикшектенер бисте муң-муң мынагыч ажалды-чылар, инженер-техниктиҗ ажалды-кчылар болгаш бүдүрүлгелериниң коллективтери көргүзүп турар.

Магнитогорскин металлургия хокиндагы бүгүлөгө билдингир. Магнитогоржуклар доина суугулар-нын ажалкыч хемчөөлүнн ажи-

латтынар эр-не эш чыжаан чедип чүрүтүлүгү боттарыныҗ турар. Чазы-биле ажаллааның үнө айымын дүргүзүшкө бир тонна хө-мүр даштын бот үнөсө 2 рубль 70 копеек чыгана.

Донецтиҗ шахтерлары эш хөре-ти эгелөөнө! Бир эвес чуртк инициатива бот тонна хөмүр да-штын бот үнөсүн өздө-ла ийи рубль чыгелдирет болза, ол чорук күрү-неге бо чылын бир миллионд хир-рубльдин камнаагазы бээр ийи Минчаарга ол акш хөрепти-биле чылда 4 миллион ажал тонна хө-мүр даш бээр инициативти 7 ша-хталарын азы 640 муң дөрбөл-чиги метр инициативти 530 чурт-чала бажыңнарын туду ап болу-иши.

Ол эгелөөшкүннү көсүк чорук чү-дө! Совет кижиле бүдүрүлгениң бөүлүгү эсеп болур, анза илгити улу-гү эрге-ажыктары билдингир бол-гаш үнелет деп чүвени ол эки көү-гүлүп турар. Ол эгелөөшкүннү бүгү-ле черлерге деткири болгаш хөг-жүдөр, ону улус ажал-агылгыны бүгү адырларында продукцияны бот үнөсүн чыгелдире дээш масса-лыг шимчөөшкүн болдурумы болза инициативти күш-ажылаң улуг хем-чөөлөгө камнап алыр аргыны бис-ке болор, а мындг билганда, бистин Төрөчү чүрүтүстүн экономикагы кү-чүгү улам ийи бажылаарды бол-гаш улустуң амдыралыг дөңсөлдү-көүдөрү ажал хөжүмчөлөрүн бол-гаш материалдыг кураалчыларыны тыштыр негедели дөстөрүн болор.

Бүгү улетпүр бүдүрүлгениң улам ийи өстүрүрүнн эң чугула негеп делгезиннн бириниң болза өңдүрү-төд чөк техниктиҗ депшилгези болур. Чаа техниканы депшилдип алы-ры-биле чергелестир бүдүрүлгөн органынастарын улам ийи сайла-рапайгыштары, үлөтпүргө специа-лашканын болгаш көөперас таашкыныҗ ажал-агыл-биле чоруда-ры эрөгөш чүгүлдө. Бистин бүгү бүдү-рүгө черлериниң, мындг билган-да, инициатива-биле улетпүрүн төзө эш ажалдырамың чылай болып негелден болза, бүдүрүлгөн салгыт чүрүмү шынгың сагымыра, көөп-ерастаан дужалгалар таламы-биле бүдүрүлгелерин болгаш экономик-тиҗ районнадың хузаөгөлдөгөн чөгүрү өйүдө ылангы күүсөдөрү болур.

Эштер! Бөгүн ажиттыгың турар улетпүр делгелгези улус ажал-агылгының хөгжүдөлгөсүн амыт-тең эр-не бистин өздөлгөшкүннүң бириниң—өңдүрүчүлүгү адыр-ларыныҗ шимар таламы-биле чаа техниктиҗ дөңсөшкүннү илдей-лди турар. Техниканың шал-кы өздөлгөсүн дөңсөшкүннү, эр-темени эң чаа чедикшиҗиниң ажалламышан, продукцияны чон-нуң кижиле санагың оңаштыр бүдү-рүр таламы-биле эш сайынгангай ка-питалисттик чурттарың чедер деп ССРЭ-ның кол экономиктиҗ соругал-ын шийтирилээриниң темплерин бистер ам эзөн дүрдөлдүгү шылаар бис.

Ол соругалың боттадырылганга улуг бозым болза, ханга улетпүр болгаш ылангы синтетикти мате-риалдарың бүдүрүрн дүргөн хөгжү-лөрдүн калба программазын ху-лөш болза СЭКП ТБ-ның май Плу-мунуң шийтирилээр күүсөдөрү болур. Оң-биле кады бистин пар-тияныҗ Төп Комитетин билза, амыт-тең ийи байдалдарды бүдүрүкчү күштерин хөгжүдөрине хемиланы ролю хемчөш чөккө өскөн деп чүвө-ни барымдаалап турар.

Чазы-биле ажаллааның үнө айымын дүргүзүшкө бир тонна хө-мүр даштын бот үнөсө 2 рубль 70 копеек чыгана.

Донецтиҗ шахтерлары эш хөре-ти эгелөөнө! Бир эвес чуртк инициатива бот тонна хөмүр да-штын бот үнөсүн өздө-ла ийи рубль чыгелдирет болза, ол чорук күрү-неге бо чылын бир миллионд хир-рубльдин камнаагазы бээр ийи Минчаарга ол акш хөрепти-биле чылда 4 миллион ажал тонна хө-мүр даш бээр инициативти 7 ша-хталарын азы 640 муң дөрбөл-чиги метр инициативти 530 чурт-чала бажыңнарын туду ап болу-иши.

Ол эгелөөшкүннү көсүк чорук чү-дө! Совет кижиле бүдүрүлгениң бөүлүгү эсеп болур, анза илгити улу-гү эрге-ажыктары билдингир бол-гаш үнелет деп чүвени ол эки көү-гүлүп турар. Ол эгелөөшкүннү бүгү-ле черлерге деткири болгаш хөг-жүдөр, ону улус ажал-агылгыны бүгү адырларында продукцияны бот үнөсүн чыгелдире дээш масса-лыг шимчөөшкүн болдурумы болза инициативти күш-ажылаң улуг хем-чөөлөгө камнап алыр аргыны бис-ке болор, а мындг билганда, бистин Төрөчү чүрүтүстүн экономикагы кү-чүгү улам ийи бажылаарды бол-гаш улустуң амдыралыг дөңсөлдү-көүдөрү ажал хөжүмчөлөрүн бол-гаш материалдыг кураалчыларыны тыштыр негедели дөстөрүн болор.

Бүгү улетпүр бүдүрүлгениң улам ийи өстүрүрүнн эң чугула негеп делгезиннн бириниң болза өңдүрү-төд чөк техниктиҗ депшилгези болур. Чаа техниканы депшилдип алы-ры-биле чергелестир бүдүрүлгөн органынастарын улам ийи сайла-рапайгыштары, үлөтпүргө специа-лашканын болгаш көөперас таашкыныҗ ажал-агыл-биле чоруда-ры эрөгөш чүгүлдө. Бистин бүгү бүдү-рүгө черлериниң, мындг билган-да, инициатива-биле улетпүрүн төзө эш ажалдырамың чылай болып негелден болза, бүдүрүлгөн салгыт чүрүмү шынгың сагымыра, көөп-ерастаан дужалгалар таламы-биле бүдүрүлгелерин болгаш экономик-тиҗ районнадың хузаөгөлдөгөн чөгүрү өйүдө ылангы күүсөдөрү болур.

Эштер! Бөгүн ажиттыгың турар улетпүр делгелгези улус ажал-агылгының хөгжүдөлгөсүн амыт-тең эр-не бистин өздөлгөшкүннүң бириниң—өңдүрүчүлүгү адыр-ларыныҗ шимар таламы-биле чаа техниктиҗ дөңсөшкүннү илдей-лди турар. Техниканың шал-кы өздөлгөсүн дөңсөшкүннү, эр-темени эң чаа чедикшиҗиниң ажалламышан, продукцияны чон-нуң кижиле санагың оңаштыр бүдү-рүр таламы-биле эш сайынгангай ка-питалисттик чурттарың чедер деп ССРЭ-ның кол экономиктиҗ соругал-ын шийтирилээриниң темплерин бистер ам эзөн дүрдөлдүгү шылаар бис.

Ол соругалың боттадырылганга улуг бозым болза, ханга улетпүр болгаш ылангы синтетикти мате-риалдарың бүдүрүрн дүргөн хөгжү-лөрдүн калба программазын ху-лөш болза СЭКП ТБ-ның май Плу-мунуң шийтирилээр күүсөдөрү болур. Оң-биле кады бистин пар-тияныҗ Төп Комитетин билза, амыт-тең ийи байдалдарды бүдүрүкчү күштерин хөгжүдөрине хемиланы ролю хемчөш чөккө өскөн деп чүвө-ни барымдаалап турар.

Алгын улетпүрүн хөгжүтүшкөн, бистер улус ажал-агылгының бүгү адырларыныҗ улам ийи хөгжүдөрү депшилгези шийтирилген 5 салбак херектел бараннары бүүдө-лөрүн күштүгү көүдөлдөрүнн соругалын улам дүргөн шийтирилген ил-дээр бис.

Ханга улетпүрүн хөгжүдөрү-биле чергелестир бүгү улус ажал-агылгының болгаш бистин Т-хөгүн чүрүтүстүн камгаланып аргалымын бажылаарының үндөлдөрүннүң үндөлдүн боюн келген, бопн турар болгаш болур аар индустрияны өс-кө адырларын моон сонгаар даа хөг-жүдөсүн эрөгөш чүгүлдө.

Социалист улетпүрүн хөгжү-лөсүн ажалчы ангымын болгаш инженер-техниктиҗ ажалдыкчыларын чүтүлдүгү күш-ажылаң чыгылган чедип алгынган чедикши-лериң дугайын чугаалаары, бистин кайгамчыктыг эрдемдериниң төлөтүн-биле үнелет көөр керек. Оларын шылаарганга чедикшиҗинери энергетикамы, маши-на туудушкунуң, металлургияны, химияныҗ радиотехниканы, автоматканы болгаш телемехани-каны хөгжүдөлгөнү улам хөй ай-тырыгың чедикшиҗиниң шийти-рилээр, эң чаа техниканы бүдүрү-лөгө негептерди, чаа-чаа технолог-лүг чорудулаары ажалдан кылар дугайын берген.

Совет улус болза, оң эртемде-лери сөүжү чылдарың дүргүзүшкө амгы улетпүр эң нарын эртем болган улетпүрн айттырыгыңын шийтир-илээрине мыла хөй чалынаачык шийделгелерин чедип алган дээрине чоругаарың. Совет эртемдерин инженер-биле болгаш ажалдык-чылар-биле деп каттыштырган, эрте-ме болгаш техникага чаа-чаа ору-тарың салып, бойдустуң күштерин чыгарып алган, оларын чонга ба-раан болур кылдыр ажалгалы та-ламы-биле улуг-улуг соругаларың шийтирилген шылаар деп чүвени ам бүгүдө күдөп билми турар.

Коммунист партияның дүртү-гүлдө-биле ажалчы ангы, инженер-лер, техниктер, эртемдерин, соци-алисттик индустрияны бүгү ажал-чы чоннары улус ажал-агылгыны бү-гү адырлары улам ийи көтүрөр таламы-биле боттарыныҗ мурунда турар соругаларың алдарымы-биле күүсөдөр деп чүвени Совет Эвиле-лини Коммунист партияныҗ Төп Ко-митетин болгаш ССРЭ-ның Минис-трлер Чөвүдөлү бүүдөрү турар.

Коммунист партияның XX съез-динин салган соругаларын чедикшиҗиниң шийтирилген дээш улам-на күженишкениңиң үндү-рөр хөкөк.

Бистер экономикады болгаш культуранды хөгжүдөлгөсүн чаа-чаа бедидерни чазалп алырыңче моон сонгаар-даа бүдүрүлдүгү бурунгар-лап чорур бис. Совет Эвилелини күчүгүн улам-на бажылаар, бистин социалист Төрөчү чүрүтүс-түн байлаарың көүдөлдүр, улу-гү материалды чагай байла-мын болгаш культураның чаа кө-дүрүлгүнү чедип алыр бис, эш-тер.

Совет Эвилелиниң ажалчы ан-гымы дөстөрүн!

Совет улус дөстөрүн!

Бистин Совет Эвилелиниң төзөш Коммунист партиямыс дөстөрүн!

Коммунизм тургузушкунуңа чаа-чаа тилектелерге, бурунгар! (Димиттиг, үргүлчүлөлдиг адыш часнашкыны.)

Чырын үшүк кылмыл эдегичизиниң шимчөөшкүннүң дугайында

Июнь 3-түн эртеннинн 6 шақта чедип кылмыл үшүк эдерини Чырын долгаары 254 дээшкенин кылган. Ону ап чедирген ракетта эдеринини бир дээшкениге мураал чоруп турар. Агаар бөйдүсө аяк турла кылмыл үшүк эдериниң болгаш ону ап чедирген ракетаны өртөн хүн үнериң мурунда согуш широтаны 4 градустан муруну широтаның 29 градус чедир чөрдө болгаш көжө хуң ашканын соонда муруну широтаның 19-тан 58 градус чедир чөрдө анза кара-биле-даа, дураның херексел-дер-биле-даа көрүн болур турган.

(СЭТА).

Ажалчы чоннар депутаттарының Тыва область Советиниң депутаттарына

Ажалчы чоннар депутаттарының Тыва область Советиниң алдыгы сессиязы 1958 чылдын июнь 17-де эртеннинн 9 шақта Кызыл хоорай-га Иштиң херектер эргелешин күтүшкө ажиттыган.

ССРЭ-ДЕ „ТАЙЫНЫҢ НЕДЕЛИ“

ТАЙЫҢ КАМГАЛАНЫҢ СОВЕТ КОМИТЕДИНИҢ ДАРГАЗЫ Н. С. ТИХОНОВ-БИЛЕ БЕСЕДА

Бүдүктөри танымдары-биле июль айыны эгелде «Тайының неде-ли» эрттерин сессияны кижикчи-лери саналаан.

Ам конгрессе белеткелериниң чо-рү турарың дугайында меделге-дер делгезини бүгү булуңарыңда хөп турар. Конгресстиҗ кылгырың буугаар белетке комитетинде ады-ангы чурттарың политикамы болгаш хөй-иничти коску ажалдыкчылар кирип турарлар. Атомжүр дыйныч халавныг удуу кады ажалдыктыг дээш, тайбын дээш туржун турар хөй-хөй организациалар болгаш яны-сүрү политиктиҗ үзөл-бодалдары хөй-иничти ажалдыкчылар ко-нгресстиҗ ажалыга кирижирне бот-тарының беленин илдергелет турар.

Тайбын камгаланымың Совет ко-митетиниң президиум Тайбының Бүгү-делегей Чөвүдөлүниң инициативаны чуртта

ДУКТУ ЧОГУУР УЕЗИНДЕ БОЛГАШ ЧИДИРИГ ЧОККА КЫРГЫП АЛЫР

Чөөн-Хемчик районда хой кыргыздазы

Кыргызда организастыг чоруп турар

Бин-Хем районун «Кызыл тараанын» колхозунун Эербекте хой фермазында амгы үеде чакы кыргызда кидири тудуптур. Колхозтун кыргызда чогуур 12 муң кире ховунд 8 муң Эербекте. Колхоз баштаар чера бо чымын хой кыргыздазын организастыг эртирип, хой дукту амыр дээр Эербек участогунда электроагрегат тургузар тускай бажыччыгышты болган хойлар турар кажааны тутуан.

Чөөн-Хемчик районун колхозтарында хой кыргыздазы тудуктен чоруп турар. Май 28-ке чедир районга нинишбиле 8378 хойларын кыргызда болган дукту күрүңге дужаары чоруп турар. «Искра» колхозта хой кыргыздазы азын организастыг болуп, ажылдап кылган график-план бузулар чоруп турар. Партия аге организастыкынын секретары ш М. Чамылд кыргызда пунктуунда агиткудуктарын болган өргүзүт сыйбарызын үндүрерин эки организастык. Мыда 5 чамалыг бир электроагрегат, хой чамалыг 25 дуружуламыг кыргызчылар ажылдап турар. Баштайгы эелдеге хойку Коппароолдуң палатында 512 хойларын кыргызда, хой бүрүздөн 1,6—2 ки чедир дукту алган. Ол шыкын Амырмединад 560 пртиерин кыргыз дооскан. Колхоз баштайгы кыргызан 1300 кг дукту күрүңге дужааган болган дук дужааламыг үргүзүшүсү турар.

«Коммунизмче орук» колхозта үш электроагрегат, 31 хой чамалыг кыргызчылар ажылдап турар. Кыргызчылар Б. Бек, Буулар Чангер олар хүнде 20-ден 30 хой чедир кыргызда, социалистик чарында өскө кыргызчыларын амын туралар. Баштайгы кыргызда-биле амырга, бо колхозта хойнун дугу азын дуктут болуп турар. Чижээ, хойку Дадарыпаның 400 амыг хойларын кыргызда, оларынч бирөөнүндөн-не 1,6—2 кг дук алдыган. Районда «Большевик», «Кызыл тараанын» колхозтарда хой кыргыздазы ол шыкын база организастык чоруп турар. Бо чымын районун колхоз брүрүндө электроагрегатты ажылдап турар. Ол болза кыргызчыларын күш-ажылын чийгедир болган хой чамалыг-биле кыргыздамыг дооскан хой бүрүздөн 130-ден 300 грамм чедир хой дукту ап турар.

О. БИЧЕ.

Дуктун кыргыздазы болгаш күрүңге дужаалдазы

ЭРЭНИ. (Телефон-биле). «Кызыл Смыд» колхоз май 23-тен 30-ге чедир 5500 хойну кыргызда болган оң 10 тонна 175 кг дукту алган. Хой бүрүздөн 1 кг 850 грамм дук кыргызтыган. Артылдаң бүгү хойларын 54 хууун кыргызда. Күрүңге дук дужааламынч планын 31 хуу үстүстөгөн. Хойку ш Хураккайымч ажаалазында 400 баш хойларынч бирөөнүндөн-не 3 кг, ш Чамыянымыда 440 хойларынч баш саньидан база

3 кг дук кыргызтыган. Кыргыз ш Талым-Хөө хүнде 20 хойну кыргызда турган 25-ти, ш Байыр база мыча саньид хойну кыргыз турар. Хой кыргыздамыд дуктун чидири бар болганы илдерин, чамдык хойларынч чаа, мовнууң оок теринин, даяннынын, дугу кыргызтыганын болган. Батап кыргызда оларынч бирөөнүндөн-не 250 грамм дук алдыган. Мындыг чидирилерин болдурбас дээр кемчагарин ап турар.

Д. САЛЧАН.

Чагылдалыг болуру чугула

Вистия чурттувустун бүгү ажылчы чору буттарынын парлагазынга мыак, олар хой-хей литератураны салып, чагылып ап, аларын хой чүдөдери өөренип, былып ап туралар.

Солун, парлага Коммунист партияныг болгаш Совет чакытын совет улуустун мурунуга салып турар сорулгаларын бүгү ажылчыл массага пропагандалап турар. Вистия совет улуустун кижилер бүрүгү литературынын чагылып алган, хуузулда библиотеказын тургузуп ап, хүн бүрү өзүнө немеп туралар. Совет үеде литературалык, эң мылангыч солунга, журналдарга массанын негелдени узам берзон, кең-не мурай солун, журнал чагылып алыын дээр кижилер көвүздөө. Ол черле шын. Совет улуу коммунизмин тургузунда улуг херектерин бүдүрүп, чаа-чаа чүдөдери тургузуп турар болган делегейде чаа-чаа эскерлишкениер хүн бүрү болуп турар. Бо бүгүгү чон солунда, радиолаң дораан-ва билди, даян аптар. Мычангам солунга масса чонунч негелдени улгатак. Бай-Тайга районун Сталин атыг көдөө ажыл-агый артылынын

колхозчулары, мыда интеллекция бо чымын дыка хой солунга, журналга чагылдан кылган, хүн бүрү ап номчуп, олардан хойну өөренип билди ап, буттарынын ажылынга холбаштырып туралар. Чылдын ийги чартында парлага чагылдалык артылда багай эвес организастыгынын. Чартыг чыл чагылдалыг кижилер 1959 чылдын эгесинге чедир узаттырган, а чамдык кижилер немелде чагылдан кылганнар.

Мыдыг болза-лаа колхозта орбунда библиотечка чамдык бажычылар бо чымын чагылда кылбааннар. Чижээ, эелдеге, бажык коммунист ш Анай-оолда чагылыс-лаа чагылда чок. Партия организастыкы, почтачы чылдың ийи чартында солунга, журналдарга бижилдеге чорудуп турган, Анай-оолду солун бижил аларын сүмөлөгө, ам шөлөөдөр улуу бис, көдөөгө баргаш улуустун солундарын номчутар бис деп таймыбыр берген, чагылыс-лаа чагылда кылбаш. Чамдык бажычылар ол мынан шөлөөгө чылдык ажааган чаа-ла чагылда кылбааннар.

С. АНГЫРБАН.

«Коммунизмче орук» колхозта

Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозу малга ногоан чок кызыл ажылар кукуруза тарылгазын бүрүн дооскан, 15 гектар картофельди тарып дуруткан, ол шыкын элекказын амыр дуруткан, чийге-тараанын тарылгазын чедишкенин чорудуп турар. Бо ажылдар-биле көдө чыйгы чор андарылыгы база кидири түзүп чоруп турар. Ам 200 гектар чер ая-

дартыган. Артылда ажылдап турар механизаторлар 800 гектарды өзөш эвес чыйгы черин июнь 10-га чедир андарарынч хуздөтөн. Артылдаң хол чамалары-биле хой кыргызда бригадалык чагылыс-лаа хүн иштине 290 баш хойларын кыргызда. Хой бүрүздөн ортукма дук кыргыздамы 1820 грамм болган.

С. ИНОННИКОВ.

Өнүктөргөн күзели боттанган

Өнүктөргөн Чаш-оол Данырын болган Сарыкай Дандар-оол олар Кызылдың № 2 ортунак шөлөөнүн өөренип дооскан өзөндө, Москваның даг институтунга өөренип кирген, огу 1957 чылда чедишкенин доозуп, даг инженер тускай эртемни чедип алганнар.

Дээр өөрелдег черин дооскан, көлгөн амык инженерлерин Элекстия шахта эргеленинч улуур-тукчулары 1957 чылдын чазынында улуг өөрүшкү-биле хуздөп алган, Дандар-оолду «Кызыл Халас» шахтамын, а Данырынч—

«Элегес» шахтамынч даг инженерлеринге ажылдап кинирген Амык мастерлерге дуружулагыг ажылчылар практиктиг дузын чедирген.

Данын амык инженертери өш-тер Данырын боттанган Дандар-оол олар боттарынын мергежилин узам бедитишкан хөмүр даш тынжанынч планнары-ай бүрүздө 150 хуудан өрү күтүсөлү, бедик булдурукчулуг ажылдап туралар. Ийи өнүктөргөн күзели шак кичээр боттанган.

А. МААДЫР-ООЛ.

Колхозчу көдөөде электрижидилге

Чөөн-Хемчик районун колхозчу сууруларында чагайжылдыга чыл көлгөн туудун-на калбарып турар. Оң-биле чергелешип электрижидилге база чоруттуган.

Бо чылдын эгесинге чедир 6 колхозчу сууруларга элетери станциялары ажылдап турган. Электрижидилге чүгө сууруларда эвес, хари колхозтарынч сүт-бараан фермазында база бар алган. Шыгыш «Искра», «Коммунизмче орук» болган «Октябрь 40 чылы» колхозтарыныг Арыг-Бажы, Шык-Бажы, Доргун сүт-бараан фермалары элетрижидилген. Бо чылдын баштайгы айларында «Большевик» колхозу элетри станциямын түзүп доос-

кан, ажылдап кинирген. Майдын 22-ле «Октябрь 30 чылы» колхозту Булуң-Терек суурунда чаа элетри станцияны ажылдап кинирген. Ол хүн колхозчуларын бажынынынч, бүдүргө, албан черлеринге Ныячичинч ажаллары чамдыкымдыр чырып эгелдөө. Элетри станцияны ажылдап эгелденин колхозчулар улуг өөрүшкү-биле узураткан.

Колхозчу көдөөде электрижидилге чүгө чымын берип турар эвес, хари колхоз бүдүрүлгезинин чамдык адырларын механизастарынч хандырып, колхозчуларынч күш-ажылын чийгедип турар.

М. СЕВЕН.

Садыг четкизин калбартып турар

Улетпур болган аш-чөм бараан-дарына ажылчы чондарынч керелдерин улетерип хандырыныга садыг четкизин чер-чере калбартып чугула рольду ойнарар. Оңу барымдалаган, Чаа-Хөл районунч керелчекчилер нинишкенинч амыр дээр баштаар чери садыг четкизин калбартырычы кичээгесиңи күштелдирген.

1957 чылда районунч «Тилелте» колхозунга чаа даш магазинини, «Найрал» көдөө ажыл-агый артылыне улуг магазининч туткан, ажылдап кинирген. Чаа магазин-терин ажылдап кинирген чорук көдөөнч ажыл-ишчилеринч улетпур болган аш-чөм бараан-дарына керелчекчилер улетерип хандырыныга таарымчалыг байдалдарын тургузуп берип турар.

«Бурунгар» колхозта кооператр курстун диньаччымы.

Т. ШЫБЫРАП.

Чуртгага бажыңарыныч тудуун бүрүн доозар

Улут-Хем районунч Арыг-Возында «Партияның XX съездин» көдөө ажыл-агый артылыниң туузу бунгадай чуртгага бажыңарыныч тууун хүн бүрүде ажып күөседип келген. Мыдыг болза-лаа, чуртгага бажыңарынын төлөвлөл бузулар бүрүн тууун кылар негелдээр күөсетимеңи келген.

Чуртгага бажыңарыныч кол туудун дооскан, а кырымынч, кладовааларын чедир кылбас, керим-невес чорук чамдык болган. Шап чынар чедир кылдымынч бажыңарыныч сань ам өзүп турар. Чуртгага бажыңарынын туудун бүрүн дооскан, ажылдап кинирери эргешөө чугула.

М. ДУНГАР-ООЛ.

Автомашиналарынч ажылдагыч кичээгэини күштелдирер

Бай-Тайга районунч «Тилелте» колхозу туртувустун көлгөндө керел артылыниң ажыл-агыйныга керелдери-биле беш автомашиналарын салып алган.

Колхозтун баштаар чери (даргазы ш Олан-оол) техникамын чөп ажылдарынч кичээтэй салбайн турар. Илалтыга чөлөөчүлүгүнч ажылдап кинирген даа тодалгай удурулга, хыналда кодобайн турар. Мычангам чөлөөчүлүгүнч ажылдап кинирген даа барымдалаваас, а чамдык таарымчалаа боттарынынч хууду ажылдап бұдурду ап туралар. Машиналарынч техниктиг ажаалага селтеселгени чорутуулар турар. 5 машинанын 2-и сандан үнгөн, а артан машиналарынч хааржактары болган өскө-даа херекселдери үргөшпөй берген.

А. КУЖУГЕТ.

Баа-Хөл районунч «Тере-Хөл» колхозунда автомашина болган баш трактор бар. Оларынч ажаалага, кадалаалам кончуг багай. Тракторун эртен чымын экелген үезинде бээр чөл ажылдабайн, оңу ажылдап билбес кижилер ажылдап тургаш оң чамдык кезектерин чыгырып булалган. Автомашинаны кезектерин бо чылдын март айда са-

молет-биле экелген. А ооп рамазы ам-даа келбон. Кызылдың аэропортунда чыдар. Келген көкөрттерин чамдык черге булу кладагылавазынчал оларынч чамдык үрелди, читкен. Машинанын дугуларын урутар сууру бар кызыл чүүп ойнап турар.

К. ДАНЗЫНА.

Улут-Хем районунч «Чодура» көдөө ажыл-агый артылыниң баштаар чери артылыниң автомашиналарынч чөлөөчү кадрларын бөдөтөп алынычы кичээтэй салбайн турар. Чокку чылдарынч дугурунда чөлөөчүлүгүнч баштаар курс-тарже колхозчуларынч чагылыс-лаа кизи чорутуван. Колхозта ажылдап турар 5 чөлөөчүлүгүнч күлгө ийлиг чөлөөчүлүгүнч эргешип тускай шынылыгы болуп турар.

Чөлөөчүлүгүнч шынылыгы дугулап амыр дээр Донгак Боды-Суур болган оң-даа өскө чөлөөчүлүгүнч артылыниң баштаар черинге айтырышкы каш удуз тургузуп келгешер.

С. ХОВАЛЫГ.

ЧЕР БОЛГАНДАН

Барыын-Хемчик районга «Большевик» колхоз өнгөн шөлүн калбартып, оң үтүжүн бедилер сорулгаларыга 15 кичи составтыг эвенко тургускан. Олар 3 сугат бугааларын аштан, Теве-Халса, Улам-Дада, Сымы-Кежиге, Оролда амык бугааларын база бөдөлгөн. Алаакта 20 гектар чаа шөлүнч харагазын арылган. Эвенко 128 гектар өнгөн шөлүн сугтарган.

Балгазында «Революцияныч чалбыжы» колхозтуң Марачека фермазы өрттөн чымын мал чөп, илалтыг сөлөстү хойну бөдөлгөн, оң өзөн хуузу кукуруза болган. Мычангам бо чылдын 4 айларында алектен-не өрткөн чылдын ол үезинде 60 кг хой сүтү алган. Колхоз бо чымын кукуруза шөлүн 200 гектар ажып олуруткан.

Тес-Хем районунч Чиргаланын чөп чыл шөлөзинде агар политика өөренип болгунунч диньаччылар бо чылдын өөренипте програмжанын дооскан. Пропагандист Т. Чооду беседаларын амырларга хол-

баштыр, бөдөлгөн эрттирип турган түнчө кичээгө илерзон. Беседала үезинде диньаччыларынч бөдөлгөн оларынч билини багай эвес шингээткенин көргүскөн.

Шагаан-Арытын машина-трактор станциямы дугу ажаал амыкчымынча бөдөлгөн өгөлөй берген. Бо чылдын тараанын амык ажааларынч арганы-биле чорудар, бажыңарынч бүгү комбайнларын аша таарымшыр бөдөлгөн турар. Амыг үеде ховунун 15 корабльери септелген. Комбайн септелгенин июнь 25-ге бүрүн доозар деп турар.

Кызыл-Мажалык суурунч чурт-төкчүлери өрткөн чылдарда ногоа ажылчы чугула кичээгэй салбайн келген. Бо чылдын коллективтер айлы-биле хуваажып алган олурутуга участоктарын санавааска бөзөп, картофельге 50, ногоаларга 20 амыг гектар шөлү чуртталгы чон суур Советтен айтырып алган. Амыг үеде олурутуга түдүктөл турар.

Ты-ның февраль, май Пленумдарынч төөгүдүг доктаалдарын, ССЭР-нин Дээр Советинч сессиянынын материалдарын хандыр өөренип өрткөн.

Курстун киржичилеринч иштеткенде өштер Завалина, Балчыр, Ермаова болган өскө-даа өөренип өрткөн материалдарын хандыр шингээткен алган.

О. МАНЧЫН-ТОРЖУ.

САДЫГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫЧ БИЛИНИ БЕДИДИП ТУРАР

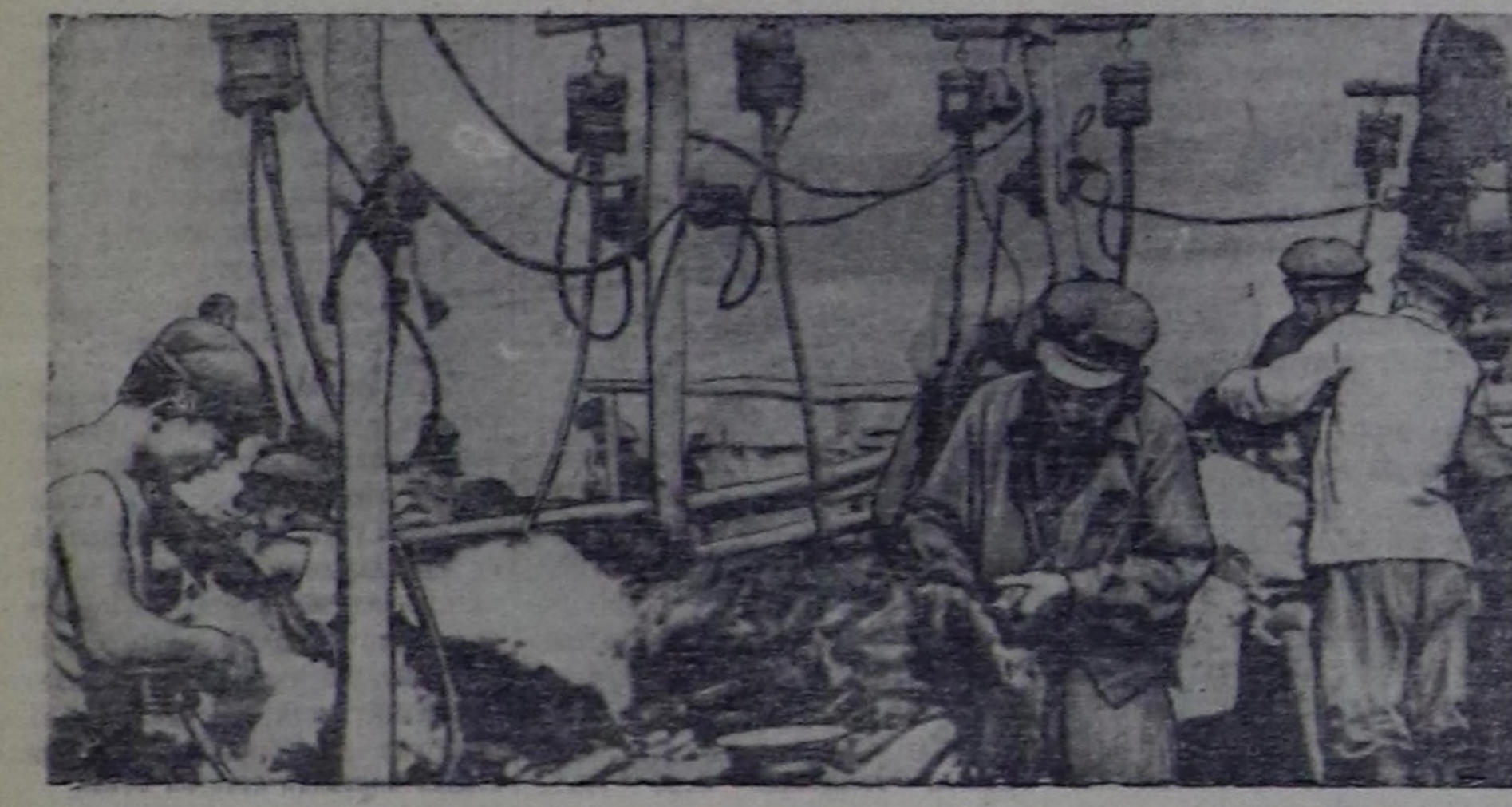
Областын керелчекчилер нинишкенинч баштаар чери садыг четкизин чуртгаларынч 3 ай хуусаалыг түр курууун садыг-кооператив шөлөзининч чамдык организастаган. Ук курска өөренип кирген 25 кичи боттарынын өөрелгенин майынч төнүтүүндө эки доосканнар.

Садыг ажылдын практикамынч токтарай айтырылганын курстун диньаччылары өөренишкан, бүгү делегей байдалынч дугайында алекталарын динвал, СЭКП

Ты-ның февраль, май Пленумдарынч төөгүдүг доктаалдарын, ССЭР-нин Дээр Советинч сессиянынын материалдарын хандыр өөренип өрткөн.

Курстун киржичилеринч иштеткенде өштер Завалина, Балчыр, Ермаова болган өскө-даа өөренип өрткөн материалдарын хандыр шингээткен алган.

О. МАНЧЫН-ТОРЖУ.

Чурукта: Өнүр районунч «Торгалы» колхозунун суурунда кыргызда пунктуунда электроагрегат-биле хой кыргыз турары. Фото В. Лутковтуу.

Чайгы чер андарылгазыныч темпизин дүргедедир

Эрте андарып бөдөлгөн чайгы чер—хөдүнүнч үнүш-дүштүтүү бедилеринч чугула үлөсенин бо-лур. Чайын орай андарган болган чаамы удуз андарып тараан черге денээрте эрте андарган, өш шынарлыг кылдыр бөдөлгөн чайгы черинч тараанынч дүжүдү 3—4 центнер хей болуп турарына Бин-Хем, Чаа-Хөл болган Чаа-Хөл райондарынч колхозтарынч дуружула-чы көргүзүп турар. Чайгы чер андарыламынч планын эрте күөседип—векер чылдын чакы тарылгазын мыкса хуусаала доозуп, бедик агротехниктиг денкелге өртүрүрүн, дүжүт ажаал амыр эрте эгелдээр хандырар деп чүвени МТС, колхоз, совхоз брүрүңүнч удуруту-чуларынч ултас херек. Совет чылдарда бистичи областын чамдык колхозтары, совхозтары сугаттыг кол тарылга шөлөдөрүн барык каал, сугат чок делген ховуларга шөлө-чөвүн-биле холбаштыр чайгы чер андарылгазын чогуур өйүндө ханы андарыныч болган эки шынарлыг ажылдап кызырыныч рөлю узам-на улгатак.

Черле болбас, чүгө дээр хөдүн дыка хей өш-шыкты чидирип бо-лур. Колхозтарда, совхозтарда, машина-трактор станцияларында дыка хей техникамын, оңу эки ажылдап билер гадарарынч бары чайгы чер андарылгазынч планын чогуур өйүндө күөседип болурунч аргамы берип турар. Бо чымын бистичи областын колхозтары 59637 гектар, совхозтары 7141 гектар чайгы чери андарып ужурут. Мычангам МТС-тер колхозтарга барык 60 муң гектар чайгы чери андарып бээр. Мындыг улуз онаалга турбүгө чамдык МТС-тер болган колхозтар тараз культуураларынын планын шаг-ла-ла дооскан хирезинде чайгы чер андарарын дендин оожум темп-биле чорудуп, ол ажылды чедир үелөдөй туралар.

Бо чылдын май айның 30-ге чедир чайгы чер андарылгазынч планын колхозтар чүгө 24,4 хуу, азы 14573 гектарын, совхозтар 50,3 хуу, азы 3591 гектарын андарып күөсеткенер. Эрткен чылдын оң-ла үезинде чедир колхозтар чайгы черин ийи катлап хөдүнч (46,5 хуу) андарган турган. Майнын 20-ден 25-ке чедир МТС-тер чүгө 1684 гектар азы бир МТС 5 хонук иштинде 153 гектар чайгы черин немей андарган.

Чайгы чер андарылгазынч кичээтэй салып турар чамдык МТС-тер чер андарылгазынч багай өвс чорудуп турар. Чижээ, Чадаана биле Чаа-Хөл МТС-тер чайгы чер андарыныч планын 49—89 амыг хуу күөседип, онаманч планын 6 айның 10-нүч бетинде бүрүн чүдөдөр сорулга салып алган ажылдап туралар. Мындыг-лаа болза чайгы чери эрте андарып бөдөлгөн үелөдөй, оңу чок кичээтэй салбайн турар МТС-терге, совхозтарда, колхозтарда өз ажыл ве-

дергей оожум темпизин чоруп турар. Мындыг МТС-терге Сут-Хөл, Сарыг-Сеп, Бай-Халас, Шагаан-Арыг болган мыдык совхозтарга «Өкө», «УТКА-нын 25 чылы» база өскө-даа МТС-тер, совхозтар хамаарып. Чижээ, Сарыг-Сеп МТС 12500 гектар чайгы чери андарып планынч турган, чүгө 176, Шагаан-Арыг МТС—7292 гектарын чүгө 1254, Кызыл-Мажалык МТС 3500 гектар 234 гектарын андарган.

Чайгы чер андарылгазынч илдер оожум темпизин чоруп турарын чамдык колхозтарынч, совхозтарынч, МТС-теринч удурутучулары бо чамдык орайталгазынч шаманч турары кол чылдагаан өвс. Мыдык чылдагааннар чугулаар удурутучулар—чайгы чери эрте, эки шынарлыг андарып алынычы улуз амык дуурамын куудуудун, ол чугула ажылды херекке алайын турары-биле таймырлар болур.

Эрткен чымын чамдык МТС-теринч болган совхозтарынч директорлар, кол агрономдары, колхозтарынч баштаар черлери чайгы чери чогуур өйүндө андарып бөдөлгөн чорудуру-биле үелөп көрбөнүнч иштинде бо чылдын 14 муң, өш илалтыг колхозтар 12 муң амыг гектар чери чазын удуз андарып тараз чамдык тарым ужурга таарымшылы факт болур. Оң-биле кады ол чорук чакы тарылгазын хуусаалы узатип, агротехниктиг чуртунарын чамдык районнарынч колхозтары уреш турганын база-ла айтыса чогуур.

Чайгы чер андарыныч планын күөсеткенге кылдыр санаар дээр чамдык МТС-тер эрткен чымын чазын андарып, азын-бүрү культуулар чидирип тарып каан чери илалтыг андарган чер кылдыр санап турган чүдөлөр бар. Ол болза чайгы чери саанын медээ кырынга андарып, түрүнчкө болган боттары

метелен турган хоралыг чорук болур. Мындыг фактылар Чадаана болган Шагаан-Арыг МТС-теринге бо чылдын чакы тарылгазынч үезинде илерзон. Оңу узамынды Чөөн-Хемчик районга «Кызыл тараанын», «Большевик» колхозтар бо чазын барык 1000—1000 гектар чери чазын удуз андарып таразыр ужурга таразып, чакы тарылганын дыка орайталган. Ол шыкын ол районунч «Октябрь 40 чылы» колхоз эрткен чымын андарып бөдөлгөн 200 амыг гектар чери тыншай бо чазын чери удуз андарып таразынч факт болур. Мычангам ол районунч «Октябрь 40 чылы» колхоз эрткен чымын андарып бөдөлгөн 200 амыг гектар чери тыншай бо чазын чери удуз андарып таразынч факт болур. Мычангам ол районунч «Октябрь 40 чылы» колхоз эрткен чымын андарып бөдөлгөн 200 амыг гектар чери тыншай бо чазын чери удуз андарып таразынч факт болур. Мычангам ол районунч «Октябрь 40 чылы» колхоз эрткен чымын андарып бөдөлгөн 200 амыг гектар чери тыншай бо чазын чери удуз андарып таразынч факт болур.

Бо чымын үстүндө айтылган улуз четпестерин болдурбас дээр МТС-теринч удурутучулары, мыда партия организастылары, оларынч кол агрономдары, колхозтар дарагы келер чазын чери удуз андарып чорутуп болдурбас-биле трактор болган хову ажылынын бригадаларынч чамдык андарып черинч контролон шынгыратып, оң шынарлык база ниниш кемчөөлү токтарай абыткан акт бузулар хуздөп аларын МТС-терге, колхозтарга чурттуучулары чугула. Эрткен чымын чайгы чер андарыныч хуусаалы өрттирип, ол ажылды кедерей орайталганын-биле Чадаана, Сут-Хөл, Сарыг-Сеп МТС-теринч чамдык чайын андарган черлеринч шынарлы багай болган. Оларынч андарган чамдык черинч ханын чүгө 10—13 сантиметр болуп, ол черге эки шынарлыг кылдыр ажылдап кылбайн чүгө андарып чер саанын кинирп турган чүдөлөр бар. Илалтыга Чадаана МТС-тин «Большевик» болган

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Кадрларны шын шилип алыр

Фермаларнын ажилын башкара

Боздоге чонун ортузунга совет багай ажылдан даш ажылдан культураны тараткыда баш партия...

Иниги турбузе Чаа-Хал районода байдал шутт эсе. Райкуссесияри паргалары Держудай бале Аралды...

Каш хонгонда Шагаан-Арыгта Чугагашонга негел келген. Чугагашон Шагаан-Арыгта машина септер...

Районуну Култура бажынын директорунга 1958 чылды дарт айларында дургузунда 4 киши солукан...

Райкуссесия култура калдыкы баа-ла мадыг айлыгы солукунун болган. Гилевту соода анаа Иргит Бымр ажылдан турган...

Байрларны шак мынчаар солуктур болза, районуну култура албан черлери боттарынын мурунга салдынга...

Гилев Москвадан келбозде-де ону

Шиттирлер ойу келген

Чон-Хемчик районуну Хайракан кезде Совети «Октябрь 40 чылы» колхозуну колхозчуларынын хуузуна...

Кезде Совет колхозчуларынын хуузуна шажо малгына тускай чылдык кезде кылдырылган 1956 чылда...

Эртен чылын ол 101 колхозчуларнын бажынынга, бо чылын 30 бажына радио тогызлары кырген...

Радистин эки ажылды, чонуну культурун негелден даш кемчелерди ал турары-биле колхозчу суурда радио дамчылыгы доктаамал болу турар...

Автомашиналарнын ажыгалын экижидер

Улут-Хем районуну «Эйлик-Хем» кезде ажил-агый артелине 3 автомашиналар бар. Оларнын ажыгалын экижидер дугайында колхоз башкара...

Улут-Хем районуну «Эйлик-Хем» кезде ажил-агый артелине 3 автомашиналар бар. Оларнын ажыгалын экижидер дугайында колхоз башкара...

Чонуну саягы дайылаар тускай шакты доктаамал чорук бистин чуртууска улуг ужур-дугалыг болу турар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар...

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр...

Шкооларда экзаменер

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК (Телефон-биле). Барым-Хемчик районуну Ак-Сибирь ортук школанын онгу класнын өөреникчилери доктормуну...

Районда ортуак 2, чеп чылдын 6 школалары бар. Чеп чыл школаларында шилдинерини экзаменери база чедимкинниг чорун турар.

Х. ОЛЗЕЙ.

НОМЧУКЧУЛАРНЫ БИЖИП ТУРАРЫ

Улут-Хем районуну «СЭНП XX съездин» негезе ажил-агый артелини аччылары Т. Аралча, Т. Ботин олар бару үнгурун кызып турган 8 барзенти өлүргенер.

М. СЫБЫ.

Наа-Хем районуну «Тере-Хал» колхозунун аччылары С. Седип, В. Севези болган Муруз олар бо чылын 10 барзенти, Б. Эртин бир улуг беруну өлүргенер.

Б. ШОЮН.

Чон-Хемчик районуну Ленин аты кезде ажил-агый артелине ижигунери төрөн суурун чаагаймындар деп шиктирилеш, чаагаймында туугуну чорууду турарлар.

О. ЧАШ-ОЛ.

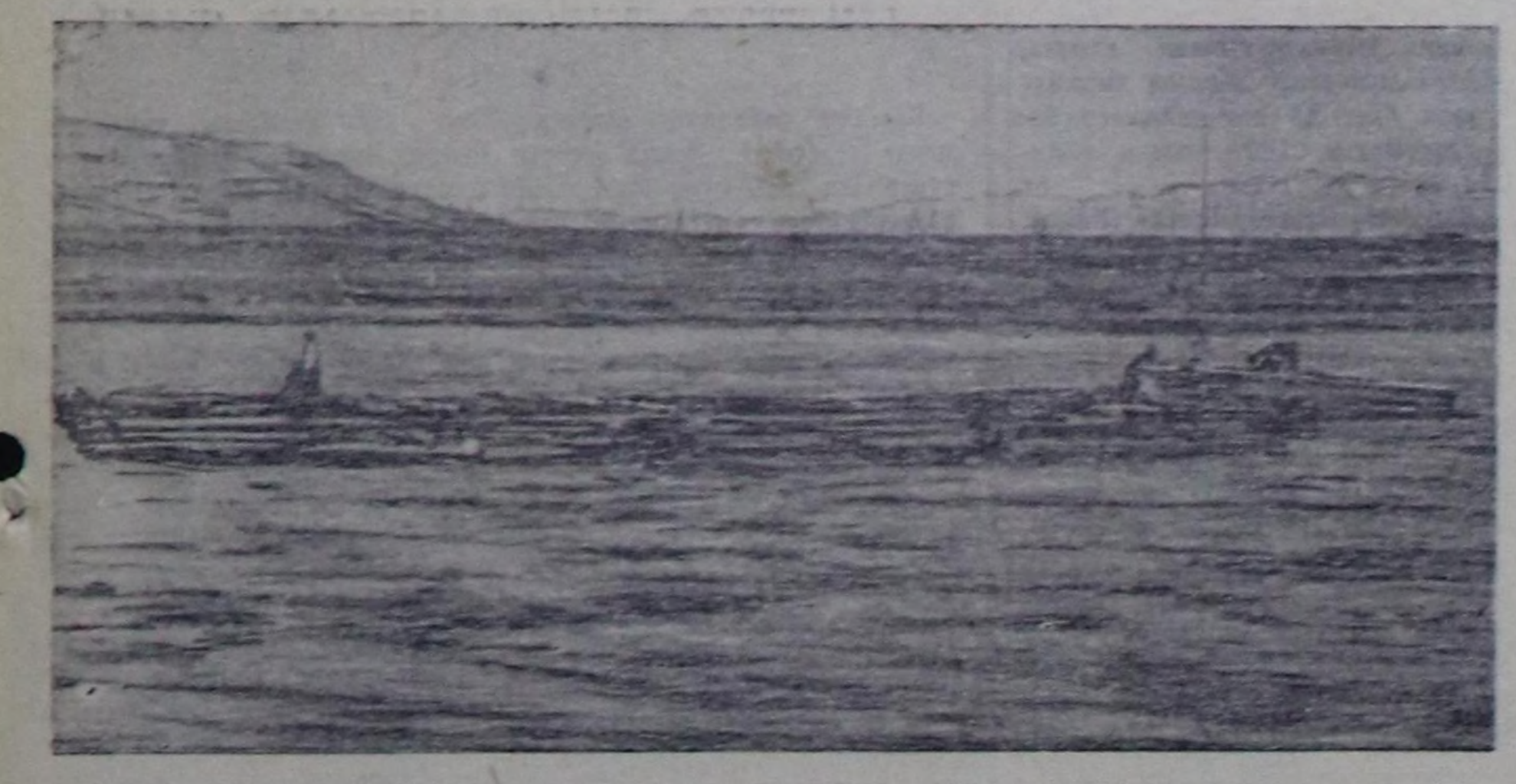
Доктаамал дыннап турарлар

Барым-Хемчик районуну «Большевик» кезде ажил-агый артелине 1957 чылда радио бедирне тургузган. Колхозчуларынын бажынынга радио доктормуну тургузарына Кзыл-Мажалык харыза конторанын радио-техники Иргит-оол улуг ажылды кылган.

Эртен чылын ол 101 колхозчуларнын бажынынга, бо чылын 30 бажына радио тогызлары кырген. Иргит-оол ам колхозтуу радио бедирине радистеп ажылдап турар.

Радистин эки ажылды, чонуну культурун негелден даш кемчелерди ал турары-биле колхозчу суурда радио дамчылыгы доктаамал болу турар.

О. ӨТКЕН-ОЛ.

Областың дөг экспедициянын туулдарына херегажыг тууду ижиги экелгенер. Чуругта: Экспедиция черини салгыларын Кызыл-Мажалык районуну селдеден бээр 500 кубометр

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА

2 пилорама ажилдап турар

Танды районуну Сталин атыг колхозуну тууду бригадасында 30 ажил колхозчулары, 20 атыг болган 2 автомашинаны бижылган.

Тууду бригаданын бар эвеноу малчынырга чурттага бажынырга тууду турар. Тугууну турар 6 чурттага бажынынын 2-он ажыгада кырган.

Колхозуну туулдарын ийн пилорама ижи-бүгү кемчелдиг дамыг материаллары-биле хандырып турар.

О. ДАИМБА.

Кооперасчыларнын дузасы

Улут-Хем районда «Х Улут хура» кезде ажил-агый артелине областың хереглечилер инициатива коллективни шеф чуруну өлүгөөр боттуг дузаны чедирип турар. Ол колхозтуг кукуруза тарылгазына дузалажыры-биле кооперасчыларнын 70 киши составыг улуг болуу бо чылын май 31 болган июнь 1-нин хүнеринде барган, 20 гектар шөгө кукурузаны тарып бергенер.

Колхозтуг картофель тарылгычта дузалажыры-биле ам кооперасчыларнын 15 киши кирегилиг болуу «Х Улут хура» кезде ажил-агый артелине чорупкан.

Ажыл-ишчи өг-бүлө

Бай-Тайга районуну «Малчын» колхозуну койжуу эш Сероо колхозтуг мал ажылдыга чепи чыл ажылдап, чыл бүрдө эки түнелдерин көртүп келген. Бо чылын төрөн 391 хонуну хурагына ол менди камтап алган.

Бо чылын массалыг ооддашкын үсине малчыга ийн дузалажы бижылган, айтыган хуусада оларнын ажылга кычаар дузалажы, чуну кымырын ол эки орта-нистаан. Бир эвес хураган черге-ла төртүнгөн болза, ону доронна пединге экирип алыр турган.

Малчынын доданында чаш хураган болган арай эвеноуларын ийн тус кажаалыг. Часкаар кыштан өгөлөп чымыг хүнерине дорта бергенерин илдери-биле калы откырып, азда бичилерине амканыг көк ситени берип, хүне ийн удаа чедерине экирип чамыктарына немеде стугу экирип турган доктормуну. Бүсү эдериптиргени чеп организастаны-биле ону каданна чыгыс-даа кызыр кой чо болган.

Кажан мал ооддашкынны эгезөөде дүнеки үде кажаны 3-4 утаа барып хайларар. Хойларын төгүүр четкенерин кажаанын ду-дунга дамчылар Очур-оол, Д. Сүрүн, Артык, Барым болган он-да өкелер хүнүн ооддажып тургану ажыл күрүсүп турарлар.

Туудга херегажыг материалдар брүн белеткениге.

М. ӨРҮМЧУ.

„Хорум-Даг“ колхозта

Чон-Хемчик районуну «Хорум-Даг» колхозуну Док-Теректе 130 баш илек илер даш кажааны тууду турар. Кажан туудуна 21 колхозчулар ажылдап турарлар. Туудулар кажаанын ханаларын орту кир сала бергенер.

Чонуну үшү Бүгү-эвилел чие-бурткелди — 1939 чылда январь 17-де — тилези социализмин камгачы улуг чидинкинери көргүскен. СССР-де мэлчүктү алырлар шутт узаттыган, хоарайда болган кезде бугуруленин социалисттиг аргазы алыгтыган, ажил чотталышын болган алаар хоурау чикте болган ажил-чичи чонунун чыгай байды азан кудуруган турган.

1939 чылдын чие-бурткелди СССР-ге чоруттуган эске бүгү чие-бурткелдерин эвон беник организастыг болган арга-методтуг дөнеге өртөл. Чонуну саягы хаматтыларын болган ажил-агый артелине чорутка чие-бурткел түнектерин эвон кам

чыларда ажылдап кылып турар, СССР-нин ол чие-бурткелдин түнектерин кончук кыса хуусада — 15 айлар ишине боттамыр-ган.

Чие-бурткелдин бүгү ижигичилерине чалааттын өртүр четиреги чарлаан, а 149 киши совет эвондерини өрденери-биле болган медальдары-биле шандатканлар.

Чонуну бүгү-ишчи чие-бурткелдин дөнегийн бүгү чурттарында туугучу чоруду турар. Оларнын хой кезинде ону 10 чыл болган, а чамыктарында, чилезээрде Францида беш чыл бургузуде-ле чорудуп турар.

Капиталисттиг чурттарда бүгүргезеленин органдары чие-бурткелдин медальдары ажилчы чонунун экономикага болган политиктиг байдалы экижерине эвон, а буржуа күрүени болган мэлчүктелдин системаны бижылганар уланган кемчелерин чорударына ажылдап турар.

АКШ-ка болган кезде ажил-агый чие-бурткелдин дугайында В. И Ленинниг бижээни-биле аларга статистиктиг материалдарын таарыштырган тунелдинде «...хоректиг шынныг байдалы мырнай хазиткан, мычазы-даа буржуазияга кончук таарычандыг — капитализмин чорудаларын төгөйлөндүргөн байдал болу турар» (Ленин, чогаал т. 22, арын 58).

Чонуну чие-бурткелдин айттырына капиталисттерин хараза байдалы «Мэгзин оф Уолл-стрит» деп америк журнал 1952 чылдын ноябрь 1-де парзал ундурган «1950 чылда АКШ-тын чонуну чие-бурткелдин түнектери» деп чутале көргүскен. Чие-бурткелдин түнектери «чуртта үстүндүлүгүн» бүдүргелеринин камгы-даа алдыларына үнелит медальдарын берип турар болган капитал саамыктын талым

биле ам база келер үде кагыг алдыларын эч-не хой ажил-кол-жааны ап болурун тодаргайлаар арганы хайгааракчы банкерлерге, үлетпүрүлөргө болган тускай «техникаларга хандырып турар» деп ол бижкен.

Чонуну чие-бурткелдин чорудары — дарымсагыг болган чу-гуза каманын болу. Бистин обла-зымы ишкан мынги областарга чие-бурткелди чорудары хамат-чалыг белеткелди негел турар нарын сооруга-ыр. Бүгү-ле чүгүлер «өртөл ижигичи, баш удур төле-вилеттинген база чотуу үсине курусстинген турар ужураг. Беле-тыг чызым боор деп ил-гөш, ижигичей салбай эрттири-лер хипе ар-сар чүгүлер бе кам-паныга таарышкан.

Чие-бурткелде белеткел ажил-чары азын каш үе-чалаларга ду-вазаттыган. 1958 чылдын январь 1-ге чедир кампаныга белеткелдин бирги үе-чалалыг кымыр хоорай, суурларын дарымны болган кымырларын тодаргайлаар, кварталдарын, бажы учас-токтарын дугарларын, хоорай-ларда, ажилчин суурларда куду-чуларын аттарын чуртудуларын, хоорай суурларын, улуг-улуг суурларын районларын чурту-тарын, планларын тодаргайлаар азы чогааларын чызыгым докта-амалды айткан.

Ол белеткел ажилдар херек кыр-дыл бистин хоорайларынын чызыгында-ла доозулан. Чие-бурткелдин 16 кудучуларын ат-тарын эде доктаамал азы оларга чаш аттарын чуртуду дугайында шитирин хоорай күрүсөкү ян-варь 23-ге хузап алган, мычазы-да ол ажил күрүсстинген. Чилезе, Сохово доора кудучуу чамык кижилер Сохово кудучуу деп чамыктар Козло кудучуу деп алап турарлар, мычаарга ол куду-чуну чыгыс-даа булунында он ажил көргүскөн бижиме чок. Му-сур доора кудучуу баа-ла мынги байдалыг. Туран, Шагаан-Арыг болган Чагаан хоорайларын, Хоу-Аком ажилчы суурун дамы хой

бажыныры баа-ла дугаралтты-маан. Ол чикеттег четкестерин дарын чылдыр ужураг бис, чө-дө эвонуну чие-бурткелдин хо-райларга-лаа, кезде черлерге-лаа чорударынын организастыг планна-рын чогааларына ол белеткелдер чугула болур.

Май-июнь айларда чие-бурткелдин белеткелдерин шиттирелди үсип эгезел. Райондар, хоорайлар, обласлар бүгү чие-бурткелди чорударынын организастыг планна-рын чогаалы, деискелерини са-налга-инструктор учасоктарына хуваап турар. Чие-бурткел чо-удар кижилерин үрге-чүктөшкенин деп-дека болуру, чие-бурткелди доктааттыган хуусаама-да чедимкинниг чорудары деис-келерин районнара шын хуваап үскенниг хамарлар. Үрге-чүк-төшкенин эвондер чоруктан чие-бурткел чорударла бурткел-чилерини саягы көүдөлери баа чаргыдаларын улагтылары дөт-тенир. Ишазарга үгүр-чүгүшкенин өйү эрттир улагтылар бо-ла ол ажилы чорударынын хуу-даларына чедирип болур.

Август айында эгезел сентябрь айга чедир чие-бурткелди чорудар кайрларын шилеп алыр, баылаар болган өөриде кемчелерин бот-тандырар. Тывага ниякты-биле 800 хире ижиги шилип алары болган өөриде көрдүнген. Чие-бурткелдерин совет ителгенин шитениге: бижилелерин, студенттерин, алаан-алакчылар-дан шилип алар. Чие-бурткелди январь 15-тин хүнүнө чорудары доктааттыган. Чонуну саягы январь 14-тен 15-че дунескине 12 шакта турган барымдалап чорудар. Ол хүнү чие-бурткелди хүнү кымыр хузап көргөн, чүге диле:

а) ол хүн негелдин ортан үези-лин (метери) хүнү болуп таарыжар, ол өйле чонун шиктешкенин сүб-бөлү, көрсөкчө, понделдеги хүн-бердешини биче болур;

б) школаларда дымтанмага ол хүнүч бетиңде доостур, а дада

өөриде черлеринде, техникаларна да дымтанмагаар мычан эгезеэвон турар.

Чонуну саягы дайылаар тускай шакты доктаамал чорук бистин чуртууска улуг ужур-дугалыг болу турар. 1956 чылда январь 1-дүргүндө 10 киши төртүтүр турган болдой, өлүргү 3 киши. Мынги болгонда Совет Эвондерини чонуну минута бургузуде 7 киши, тодаргайлаарга дун-хүн иштинде 10 муш киши нежеши турар.

Инвар 15-тен 22-ге чедир чие-бурткелди чорудар, тодаргайлаага бугу хаматтыларын бурткел хууустарына бурткээр. Бурткелди кижил үстине хуусаада ачостогуну улуг намызыг бүгү чо-ну-биле ужурашкан турар ужураг.

Бурткел хууустарына кижилер бурткээр чорудар январь 14-тен 15-че дунескин 12 шакта турган байдалына барымдалаар. Ол шактын сооунде төртүтүнген чаш урууларын бурткелге киирбес. Ол дүне бурткелди келбон турда бажы-нынан чоруй барган кижилерин бурткелге кийр дайылаар.

Инструктор-контролерлар бурткелчилер-биле кам, а кезде чер-лерге болза кезде Советтин таазы-биле кады январь 23-тен февраль 1-ге чедир 10 хонук иштинде бүгү бажыныры кажаа-биле келип, бурткелди кирбөн азы дамык бурткелдин кижилер бар бе азы чок бе дээрин тодаргайлаар, чонуну чие-бурткелдин шынныг хамар.

Чонуну саягыны бүгү болган шын болурун хамарылаа, таазы, чу-гула таарылгаларга контроль бля-галарга бурткелди чорудар бол-ган чие-бурткелге бурткеленин түр чурттагы болу бурткелден кижилерге, аэропорттарга, автоок-залдарга бурткелденерге база контроль блягаларга бурткелден бүгү хаматтыларга тымыр. Оон ал-гыда чие-бурткелдин азы кон-троль хыналданы чорудар үде (январь 15-тен февраль 1-ге чедир)

өскөөр чүве чоруур даш кижилерин дилезон бугулар оларга шынныг-ганы баа болур.

Бир эвон кайы-бир бажыга түр чурттап турган болза-да чие-бурткел чорудар хүне өске черге барган, ол черге бурткелдер ужу-руг болган бурткеленин дугайында шынныгга чок бүгү кижилерин чие-бурткелди болган контроль хыналда чорудар үде бурткелчилер болган инструктор-конт-ролерлар контроль блякага бурткээр.

Токууну өлүгөн, Арга-Уал, Кызыл-Дык, Бай-Тайганын, Барым, Чаа-Хемчик Тере-Хал кезде Совет-тери ишкан өске-ла районнарын чамык мырак черлеринде чонуну чие-бурткелди берге байдаларга чоруттунар. Доктаамал харылап, иделдеги өркү чөпөктери чок бол-ган чурттагылар мыра-мыра черлерде тарымын турар чорукка холбаштыр ул черлерге чие-бурткелди узаткан хуусаада баштайг болган контроль кезиле кылбай чорудар болган чонуну саягы чие-бурткел чорударынын ишти аок-тааттыган хүнү барымдалаадын бурткээр.

Совет, партия организасталарынын болган статоргеленин ажилдачыларынын сорулгазы бы-за чонун ортузунга Бүгү-эвилел чие-бурткелдин — ужу-дузанын дугайында массалыг тай-ымдар ажылды организастары бол-лур. Бо сорулгага район сооуна-рын, хана сооунарын, районну кажаа-биле ажылаар, илесеви-сылар мурунда чонга тайымдар ажылды организастал, клубтарга, культура бажыларында, бугуру-голдерге, МТС-терге, СТС-терге бол-ган соховоттарга лекцияларын, бе-седаларын калбартып чорудар хере-ге.

Ажилчы чоннар депутаттарынын районнар Советтери болган кезде Советтер болза чонуну чие-бурткелдин чызыгым доктааткан хуу-саамада чорударына бүгү кемчел-де дузалаар ужураутар.

А. НАН, Облетатөргөлдөм экономика.

Чонуну саягыны бүгү болган шын болурун хамарылаа, таазы, чу-гула таарылгаларга контроль бля-галарга бурткелди чорудар бол-ган чие-бурткелге бурткеленин түр чурттагы болу бурткелден кижилерге, аэропорттарга, автоок-залдарга бурткелденерге база контроль блягаларга бурткелден бүгү хаматтыларга тымыр. Оон ал-гыда чие-бурткелдин азы кон-троль хыналданы чорудар үде (январь 15-тен февраль 1-ге чедир)

